

CÂTEVA IPOSTAZE ALE FEMEII ÎN PAGINILE REVISTEI „ARHIVELE OLTENIEI”

GEORGETA GHIONEA*

Abstract: The present study presents women in various poses under theoretical and practical aspects in the pages of *Arhivele Olteniei*, the old series (1922–1944). The articles published in this publication were hardly signed by women still unused to handling the quill, or slightly less spineless for this action and even worse by men, the authors of articles which dealt with woman’s education and her contribution to society. Thereby we use this opportunity to consider the content captured in the old series of *Arhivele Olteniei* journal, which addressed to women and realities of their existence and reconstruct the vibe of literary life through a bibliographic claw-back of some writers (Doina Bucur, Elena Farago, Coca Farago, Sabina Paulian) and to review the regular column “cultural movement”, which registered all the events in Oltenia that captured instances of the Woman as an artist.

Key words: *Arhivele Olteniei*, old series (1922–1944), women, events, education.

„Am fost crescut de femei și printre femei. Ce este mai bun în mine îl datorez femeilor. Femeilor le păstrez multă recunoștință și o adevărată dragoste. Tocmai de aceea nu mă învoesc așa de ușor la unele revendicări feministe din ziua de astăzi. Prin firea ei, muierea este și trebuie să rămâie păzitoarea căminului și păstrătoarea tradițiilor celor bune și cu adevărat sfinte”¹. (M. Theodorian-Carada)

Astfel își începea, în anul 1937, M. Theodorian-Carada studiul dedicat câtorva craiovence din secolul al XIX-lea, femei de care, la vremea respectivă, autorul spunea că „se cuvine să ne amintim tot mai des”². Plecând de la ideea lui M. Theodorian-Carada, am decis să căutăm *ipostazele* în care apare femeia, urmând întocmai însemnările din publicația „Arhivele Olteniei”, seria veche³.

* Cercetător științific III, dr., Institutul de Cercetări Socio-Umane, „C.S. Nicolăescu-Plopșor”, Craiova, al Academiei Române; e-mail: getaghionea@yahoo.com.

¹ M. Theodorian-Carada, *Câteva craiovence din secolul al XIX-lea*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVI, nr. 92–94/1937, p. 284.

² *Ibidem*.

³ Numerele studiate aparțin perioadei 1922–1942.

Prima direcție la care ne referim este ipostaza *femeii eseist*. Articolele apărute în paginile publicației „Arhivele Olteniei” au fost prea puțin semnate de către femei, neobișnuite încă cu mânuirea condeiului ori prea puțin curajoase pentru această acțiune. Este motivul pentru care am considerat necesar să menționăm reprezentantele genului frumos care au reușit performanța emancipării statutului artistic, într-un context socio-cultural dominat de personalități masculine. Un prim exemplu la care ne-am oprit a fost Maria Butculescu-Glogoveanu. Căsătorită cu magistratul Ion Glogoveanu, doamna Maria s-a dovedit a fi o femeie dinamică, „o deschizătoare de drumuri pentru mișcarea feministă din Oltenia”⁴, fondatoare de institute de fete și asociații culturale. În paginile publicației mai sus menționate o găsim în calitate de autoare a unor articole, în care a abordat probleme diverse: de etnografie⁵, genealogie⁶ ori de istorie economică⁷. Alături de aceasta, au dovedit că femeile sunt înzestrate cu talent literar și doamnele Elena Eftimiu⁸ și Elena Stăncescu⁹.

O rubrică interesantă, permanentă în coloanele revistei, și din care aflăm cele mai multe informații pentru tema studiată, a fost *Mișcarea culturală*, rubrică care a înregistrat toate evenimentele cultural-artistice, expoziții, spectacole, activitatea muzeelor, bibliotecilor, căminelor culturale ș.a. din Oltenia, și nu numai. Cronica ne oferă detalii despre activitatea Societății „Prietenii Științei” și despre conferințele susținute de către membrii acesteia, cu diferite ocazii. Timid, dar cu subiecte de interes pentru perioada interbelică și pentru *revendicările femeiești*, în rândul conferențiarilor apar menționate și femei. Ne oprim la câteva exemple și amintim, cu această ocazie, și câteva dintre temele abordate. Astfel, Maria M. Popp,

⁴ Monica Negru, *Maria Butculescu-Glogoveanu și începuturile mișcării feministe din Oltenia*, în *Orizonturi culturale italo-române*, anul XI, nr. 6/iunie 2021, disponibilă online: http://www.orizonturiculturale.ro/ro_studii_Monica-Negru-7.html, site accesat în data de 21 martie 2022.

⁵ Maria I. Glogoveanu, *Felul cum obișnuiau să vâpsească și să coloreze străbunicile noastre*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul V, nr. 28/1926, pp. 449–450; Idem, *Îmbrăcămintea din vechime la Români (bibliografie)*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 29–30/1927, pp. 162–163.

⁶ Maria I. Glogoveanu, *Foaia de zestre a Linții Izvoranu, fata lui Marin Butculescu, biv vel Serdar*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IX, nr. 49–50/1930, pp. 206–207; Idem, *Foaia de zestre a Mariei Bălăceanu, căsătorită cu Const. N. Glogoveanu*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XXI, nr. 119–124/1942, p. 170; Idem, *Foaia de zestre a Masinchi Nicolae Glogoveanu, căsătorită cu Tache Filășanu*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XXI, 119–124/1942, pp. 167–168.

⁷ Maria I. Glogoveanu, *A treia expoziție a cooperativelor din țară deschisă în Craiova la 15 august 1887*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul V, nr. 25–26/1926, pp. 286–288; Idem, *Ceva despre industria din Mehedinți și Gorj*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 32–33/1927, p. 375; Idem, *Ceva despre industria în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 37–38/1928, p. 354.

⁸ Elena Eftimiu, *Granița Țării Românești cu Ardealul în sec. al XVI-lea (1520)*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 29–30/1927, pp. 1–9; Idem, *O relație a lui Radu Mihnea către Consiliul secret al Regelui Ungariei, din 1618*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 39–40/1928, pp. 413–414; Idem, *O cronică a Moldovei la Milano*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IX, nr. 47–48/1930, p. 99.

⁹ Elena Stăncescu, *Carte de reînnoire a boerii*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul III, nr. 11/1924, pp. 45–46.

una din figurile feminismului interbelic, susținea, la 20 aprilie 1924, o prelegere despre *Imperioasa nevoie de pace în Europa*, la 22 noiembrie 1925, susținea *Emanciparea civilă și politică a femeilor române*, iar la 30 aprilie 1927 aducea în prim plan *revendicările femeiești*. În ceea ce o privește pe Ștefania Dr. D. Cerna, în anul 1927, aceasta conferența pe marginea *Rolului social al Ligii Națiunilor, privit din punct de vedere feminin* (nr. 36/1928); subiectele abordate de Maria Chițu s-au centrat pe opera lui *Dante Aligheri*; *Psihologia căsniciei* a fost prelegerea susținută de Tantzi Budișteanu, în anul 1928¹⁰, *Sufletul copilului tău*, cea susținută, în același an (1928), de doamna A. Pavelescu-Dima¹¹, iar Sabina Paulian s-a aplecat asupra *Tipurilor de femei din opera d-lui Sadoveanu*¹².

Despre sprijinul moral, uman și financiar al doamnelor din Oltenia am găsit foarte multe exemple în aceeași rubrică: *Mișcarea culturală*. Individual sau prin intermediul unor comitete, „doamnele de bine” erau mereu ocupate cu strângerea de fonduri pentru ridicarea unor cămine studențești, corpuri de școală și dotarea acestora, pentru susținerea materială a elevilor și studenților sau înființarea de muzee. Cele mai importante acțiuni din programul acestor comitete au fost, însă, conservarea artei naționale și promovarea industriei casnice. În acest caz, ne-am oprit la *Liga Națională a Femeilor Române din Craiova*, care în anul 1922 organiza, în localul nou al Băncii Comerțului, sub patronajul doamnei Eugenia Neamțu, o „Expoziție de artă românească”¹³, cu scopul promovării industriei casnice. Gama obiectelor care puteau fi văzute și achiziționate era variată și cuprindea „covoare, scoarțe, chilimuri, velnițe, fote, ii, cămăși, zăvelci, pânzeturi de tot felul, de la borangicul fin până la peșchirurile aspre”¹⁴. Astfel de expoziții, uneori cu vânzare, sunt realizate și pe parcursul anilor 1926, 1927 ori 1928.

În același registru se înscrie și acțiunea *Ligii Naționale a femeilor din Gorj*, societate înființată în anul 1927 și a cărei activitate debuta cu o expoziție de broderii, cusături, țesături realizate în atelierelor proprii conduse de Olimpia Demetrescu, sub directa supraveghere a dnei Aretia G. Tătărescu, președinta secției locale¹⁵. Promovarea artei populare a fost și obiectivul principal al doamnelor din comitetul *Cercului de educație artistică Rm. Vâlcea*, care au organizat mai multe expoziții de promovare a „artei industriale”, mai precis a covoarelor de imitație persană, țesute de către doamna Balotescu, ajutată de surorile Dumitru, din Rm. Vâlcea¹⁶.

¹⁰ Fortunato, *Mișcarea culturală în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVII, nr. 95–96/1928, p. 125.

¹¹ Idem, *Mișcarea culturală în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 39–40/1928, p. 535.

¹² Idem, *Mișcarea culturală în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul X, nr. 56–58/1931, p. 447.

¹³ Idem, *Mișcarea artistică*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul I, nr. 2–3/1922, pp. 273–274.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Din Tg. Jiu*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 32–33/1927, p. 360.

¹⁶ Vâlceanul, *Mișcarea culturală la Rm. Vâlcea*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul V, nr. 25–26/1926, p. 280.

Orientând cercetarea noastră spre o altă activitate notabilă a doamnelor din Oltenia, citim în publicația „Arhivele Olteniei”, din anul 1926, despre „intervenția” doamnei Esmeralda Capelleanu, din Rm. Vâlcea, care în anul 1921, dona *Liceului Alexandru Lahovary* mai multe obiecte de artă pentru înființarea unui muzeu de pictură și sculptură cu numele „Paul Capelleanu”. Informații interesante aflăm și despre societatea *Asistența Universitară Doljeană*, înființată de o „seamă de doamne craiovene”, cu scopul de a înlesni studenților din județul Dolj „o viață materială mai suportabilă în București”. Comitetul – din a cărui componență au făcut parte doamna El. Col. Antonescu (președintă), alături de Gabrielle Dr. Laugier, Silvia G. Pencioiu (casieră), Eugenia Neamțu, precum și de doamnele Rusănescu și Constanța Niculescu – a organizat serbări și festivități „pentru înființarea unui cămin studentesc în București”¹⁷, cămin inaugurat în anul 1924.

Tot mai multe „doamne din elita” Craiovei și-au asumat roluri sociale extrafamiliale, conturându-se o imagine pozitivă a acestora, într-o perioadă în care femeia era considerată sufletul familiei, iar educația ei avea drept scop menirea de viitoare soție și mamă, motiv pentru care era pregătită *pentru viața de familie*. Despre Alexandrina Haralamb, M. Theodorian-Carada ne spune că „nu ținea discursuri, nu făcea chete, nu prezida societăți și comitete; dar din punga ei, și numai din a ei, împărțea premii elevilor, ajuta societățile de lectură din ținuturile românești, înzestra fete sărace, îmbrăca copii orfani și ajuta sărmanele văduve”¹⁸. În termeni frumoși ne este prezentată tot de Carada atât Constanța Argetoianu, care, convinsă că misiunea femeii este în primul rând să fie mamă, a tradus din limba franceză o carte de folos pentru tinerele mame¹⁹, cât și Elena Cornetti, în casa căreia era „un salon, un adevărat focar de cultură”²⁰.

Consecvent ideii de promovare a unor femei „de care se cuvine să ne amintim cât mai des”, în nr. 86–88/1936 al publicației „Arhivele Olteniei”, M. Theodorian-Carada realiza un scurt istoric al Institutului de fete Dima Popovici, din Craiova, prima școală de menaj înființată în localitate. Aflăm astfel că porțile școlii au fost deschise la 1 septembrie 1869, sub directa îndrumare a doamnei Emma Theodorian²¹, iar la recomandarea acesteia, din primul corp didactic au făcut parte următoarele: Șarlota Settelin, Maria Nicolau (căsătorită Valsamaky) și Maria Constantinescu. Cum rafinamentul, bunele maniere, o conversație de calitate nu

¹⁷ Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul III, nr. 13/1924, p. 263; Idem, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IV, nr. 23/1926, p. 65.

¹⁸ M. Theodorian-Carada, *Câteva craiovene din secolul al XIX-lea* în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVI, nr. 92–94/1937, pp. 285–286.

¹⁹ *Ibidem*, p. 286.

²⁰ *Ibidem*, p. 289.

²¹ Institutul de fete „Dima Popovici” a fost dirijat de Emma Theodorian aproximativ 20 de ani. Mamă a lui Marius Theodorian-Carada și a scriitorului Caton Theodorian, aceasta s-a dedicat operelor de binefacere. A îndeplinit foarte mult timp funcția de președintă a *Comitetului doamnelor române craiovene (înființat la 26 iunie 1877)*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XV, nr. 83–85/1936, p. 214.

puteau fi învățate decât de la o femeie, până în anul 1889 din corpul didactic au făcut parte și următoarele doamne: Eufrosina Nicolau, Delfina Rufner Sioberet (gubernantă de limba franceză), Masinca Filipin, Maria Bănică, Eliza Hagi-Preda (limba română), Ana Vasiliu (tricotaj), Zoe Hagi-Preda, Jena Marinovici, Elena Dunca (pedagog)²² ș.a. La categoria directoare, M. Theodorian-Carada le amintește pe Emilia Sisefsky, Maria Valsamaky, Aneta Mihulețu, Gentilica Leoveanu, Eliza-Hagi Preda și Eugenia N.G. Ștefănescu²³.

Institutul de fete Dima Popovici a funcționat după programul primarului N. Romanescu timp de șapte ani (1885–1892), „dând roade bune”²⁴, căci acesta era convins că: „A face din femeile române bune menajere nu este a le înjosi ci, dimpotrivă, a le ridica în demnitatea lor”²⁵, iar pentru *o educație potrivită*, din programa școlii au făcut parte: aritmetica, istoria, geografia, pedagogia, cursurile de igienă, limba română, limba franceză, croitoria, gimnastica, lecțiile de bucătărie, educația morală, medicina populară, horticultura²⁶ etc. Toate aceste materii erau necesare pentru ca fetele *bine născute*, mai mari de șapte ani și mai mici de zece, să devină *bune mame de familie*²⁷.

Pentru că am prezentat mai sus câteva *femei cadru didactic*, merită amintită Elena Stăncescu (născută Gheorghiu). Căsătorită cu pictorul Ioan Stăncescu-Giovanni, profesor de desen la Liceul Carol I, doamna Elena a fost una „dintre primele femei cu titlul universitar din Oltenia”²⁸. Într-o perioadă când femeile erau îndrumate să studieze limbile străine, muzica ori pictura, aceasta a decis să urmeze cursurile Facultății de Filosofie și Litere, secția Istorie, din cadrul Universității din București. După terminarea facultății (1895), devenea profesor la Externatul de Fete Regina Elisabeta din Craiova, iar din anul 1911 a deținut, timp de 17 ani, funcția de director al acestuia. Prin ambiție și multă muncă a reușit să ridice din școala de fete „un liceu cu patru clase, sală de sport și o sală de festivități”²⁹.

Prezentarea Elenei Stăncescu ne dă posibilitatea să ne oprim și asupra activității altor doamne cunoscute și apreciate, a căror activitate le plasează în ipostaza *femeii poet*. Astfel, în paginile publicației este mereu amintită activitatea poetei Elena Fargo, căreia, în nr. 37–38/1928, C.D. Fortunescu îi realizează un frumos medalion la capătul căruia chiar domnia sa recunoștea că, dacă „ar fi întrebat unde i se poate fixa locul acestei mari poete lirice” ar fi răspuns că „poezia Elenei Fargo are un caracter personal și note particulare care nu ne îndreptătesc

²² M. Theodorian-Carada, *Povestea Școlii de menaj C.D. Popovici*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XV, nr. 83–85/1936, p. 348 (în continuare se va cita: *Povestea Școlii de menaj...*).

²³ *Ibidem*, p. 351.

²⁴ *Dezbaterile Adunării Deputaților*, nr. 51 din 14 aprilie 1899, pp. 996–998.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ M. Theodorian-Carada, *Povestea Școlii de menaj...*, în *loc. cit.*, p. 350.

²⁷ *Ibidem*, p. 347.

²⁸ C.D. Fortunescu, *Elena I. Stăncescu*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 36/1928, p. 167.

²⁹ *Ibidem*.

a-i preciza un loc în orchestra poeziei noastre de azi... A-i fixa un asemenea loc ar însemna a o limita, a-i ignora, or a-i tăgădui ceva din ceea ce are...”³⁰.

Readucem în atenția cititorului, spre „aducere aminte” doar câteva informații despre marea noastră poetă, informații care se regăsesc în paginile publicației „Arhivele Olteniei”. În septembrie 1921, doamna Elena Farago devenea directoare a Muzeului și Bibliotecii Aman, din Craiova, fundație pe care o va conduce timp de 30 de ani. Numele Elenei Farago este prezent în publicațiile prestigioase ale vremii: „Convorbiri literare”, „Semănătorul”, „Ramuri”, „Viața românească”, „Cosânzeana” ș.a. În medalionul dedicat poetei de C.D. Fortunescu și publicat în nr. 37–38/1928 sunt amintite și cele mai importante volume ale acesteia: *Șoapte din umbră* (1908), *Traduceri libere* (1908), *Din taina vechilor răspântii* (1913), *Șoaptele amurgului* (1920), *Poezii alese* (1924), *Nu mi-am plecat genunchii* (1926), *Poezii* (1937)³¹ ș.a. Elena Farago s-a remarcat prin literatura pentru copii, din care am reținut următoarele volume: *Copiilor* (1913), *Din traista lui Moș Crăciun* (1920), *Bobocica* (1921), *Să nu plângem* (1921), *Ziarul unui motan* (1924, proză), *Într-un cuib de rândunică* (1925, proză), *Într-o noapte de Crăciun* (1944), *4 găze năzdrăvane* (1944) ș.a.

Activitatea literară i-a adus acesteia numeroase premii și distincții. A fost laureată a Academiei Române cu Premiul „Adamachi” pentru volumele *Șoapte din umbră*, *Traduceri libere*, *Șoaptele amurgului* și *Din traista lui Moș Crăciun*. În anul 1925 a primit Premiul Internațional „Femina”³², anul 1927 i-a adus Premiul „Neuschotz” pentru *Ziarul unui motan*³³, iar în anul 1938 a primit Premiul Național pentru Literatură. Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II” îi oferea premiul național de poezie pentru cea „mai mare poetă-femeie din câte au scris în românește...”³⁴.

Nu încheiem capitolul *femeii-poet* fără a aminti alte trei personalități care au colaborat la publicația „Arhivele Olteniei”: Sabina Paulian³⁵, Coca Farago³⁶ și

³⁰ Idem, *Opera poetei Elena Farago*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 37–38/1928, p. 334.

³¹ *Ibidem*, p. 328.

³² *Ibidem*.

³³ Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, anul VI, nr. 32–33/1927, p. 356.

³⁴ Idem, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVI, nr. 89–91/1937, p. 173.

³⁵ Sabina Paulian, *Răvaș de toamnă* (p. 120), *Note de april* (p. 475), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 34/1927, p. 280; Idem, *Din umbră*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 37–38/1928, p. 335; Idem, *În fericire* (p. 529), *Securea* (p. 533), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 39–40/1928; Idem, *Ielele*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IX, nr. 47–48/1930, p. 77; Idem, *Strigoitul*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IX, nr. 49–50/1930, p. 251; Idem, *Furtuni*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IX, nr. 51–52/1930, pp. 433–434; Idem, *Noapte fără lună*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul X, nr. 53/1931, pp. 58–60; Idem, *Taina focului*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul X, nr. 54–55/1931, pp. 209–210; Idem, *Pâclă de toamnă* (p. 412), *Seară de bal* (p. 440), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul X, nr. 56–58/1931; Idem, *Ninge pe morminte*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XII, nr. 65–66/1933, p. 109; Idem, *De câte ori am murit!...dar niciodată ca acum...; Au înflorit caișii*, în „Arhivele

Doina Bucur³⁷ (Florica E. Ionescu), toate membre ale societății scriitorilor Olteniei, înființată la 12 decembrie 1936³⁸.

Talented, inteligente și *spărgătoare de stereotipuri* se dovedesc și artistele perioadei interbelice. Făcând dovada unor calități plastice deosebite, artistele se impun în conștiința publicului și a colecționarilor. La cea de-a II-a expoziție a Cercului Artistic Oltean, din anul 1927 (15 mai – 15 iunie), își expun lucrările cinci artiste, din 14 expozanți. Artistele prezente au fost: „D-na A. Eliescu, D-na El. Jiquid, D-șoara F. Obogeanu, D-na M. Strâmbeanu, D-șoara Fr. Trybalski”³⁹, dintre acestea, la categoria „profesioniști locali”, distingându-se „dna Jiquid și d-șoara Trybalski”⁴⁰. În același an, 1927, Vera Velsovschi-Nițescu – „al cărei talent a luat culoare și contur personal în timpul studiilor d-sale din Paris”⁴¹ – expunea pentru prima dată la Craiova „figuri și capete de țărance din Bucovina, huțance rumene”⁴² și portrete. O altă figură interesantă din mișcarea artistică oltenească a fost Jeana M. Băculescu (n. 21 martie 1882, Calafat – m. 1955). Prima manifestare publică la care a participat a avut loc în anul 1925, la expoziția Cercului Artistic Oltean, remarcându-se prin patru expoziții personale la București (1934 și 1940) și Craiova (1934 și 1937). Pânzele sale – lucrări realizate exclusiv în ulei – au abordat subiecte variate, talentul acesteia remarcându-se în *peisaje*⁴³. Cele mai cunoscute lucrări ale sale au rămas: *Zi de vară*, *Psaltire* și *Casa veche din Craiova*.

Pictorițele din perioada interbelică nu sunt cu nimic inferioare confrăților lor de breaslă, ele având prioritate în domenii, precum acuarelă, pastel ori ilustrație de

Olteniei”, Serie Veche, Anul XIV, nr. 77–79/1935, p. 143; Idem, *Primăvară târzie*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVII, nr. 95–96/1938, p. 118.

³⁶ Coca Farago, *Primăvară* (pp. 337–338), *Voici l'automne* (p. 338), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 37–38/1928; Idem, *Poemă simplă pentru dragostea mea* (p. 110), *Poemă simplă pentru singurătate* (p. 127), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XII, nr. 65–66/1933; Idem, *Poemă simplă* (p. 392), *Cântec în surdină* (p. 393), *Poemă simplă pentru durerea mea* (p. 401), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XII, nr. 69–70/1933; Idem, *Poeme pentru singurătate*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XIV, nr. 77–79/1935, p. 144.

³⁷ Doina Bucur, *Eva*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XII, nr. 69–70/1933, p. 400; Idem, *Priveghere* (pp. 441–442), *Mor frunzele* (p. 449), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XIII, nr. 74–76/1934; Idem, *Cântec, vioarei mele; Mătânii*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XIV, nr. 79–82/1935, pp. 457–458; Idem, *Fântâna Haiducului*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVI, nr. 92–94/1937, p. 404; Idem, *Sfântă Maternitate*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVII, nr. 95–96/1938, p. 116; Idem, *Iarna la noi în sat*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVII, nr. 97–100/1938, pp. 369–370.

³⁸ Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XV, nr. 86–88/1936, pp. 448–449.

³⁹ Idem, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 32–33/1927, p. 356.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ Idem, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 29–30/1927, p. 141.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ Idem, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVI, nr. 92–94/1937, p. 431.

carte. Hortensia Popescu (n. Craiova, 10 decembrie 1895 – d. 1972) a locuit vreme de 30 de ani în Caracal, atrasă de arhitectura caselor vechi din localitate. Membră a comitetului de redacție al revistei „Domnul de rouă”, publicată între 1937–1939, la Caracal, aceasta s-a remarcat prin ilustrațiile din revista menționată, precum și prin cele din volumul de versuri al poetei Doina Bucur⁴⁴. Freda Trybalski, fiica lui Francisc Trybalski, studiază la Academia de Arte Frumoase din München (1907–1911) și la Viena (1912–1913). A fost profesoară de desen la diferite școli din Craiova (1917–1945). S-a remarcat prin peisaje, portrete, flori, naturi moarte, compoziții cu scene de muncă, prima sa expoziție, din anul 1926, de la Craiova, fiind „un mare succes moral, o revelațiune”⁴⁵. Cronicile *Mișcarea culturală din Oltenia și Mișcarea culturală din Craiova* au înregistrat și succesele artistei Maria Fratoșțițeanu-Billek, „slujitoare a frumosului”, cu expoziții la București, Craiova și Timișoara, aceasta s-a remarcat prin următoarele *pânze: Parcul Bibescu, Casă Veche la Ionești, Peisaj, Natură Statică*⁴⁶. În rubricile menționate, apar frecvent și următoarele artiste: Bica Stanovici, dna A. Mendel, d-șoara Negulescu, d-șoara Zeuleanu⁴⁷.

Reprezentantele genului frumos au fost atrase și de sculptură. Astfel, în paginile publicației „Arhivele Olteniei” sunt amintite „profesionista dna G. Ștefănescu”⁴⁸ și Florica Bărăscu, profesoară din Craiova, care a rămas în memoria colectivă prin statuetele expuse în anul 1938: *Ciobanul, Vagabondul, Durere și Bustul unei fetițe cu coadele pe spate*⁴⁹. Nu încheiem capitolul dedicat *femeii-artist* fără a aminti câteva femei menționate în rubrica dedicată activității muzicale craiovene. Din cronicile prezentate de C.D. Fortunescu aflăm despre concertele susținute în capitala Olteniei de către Cella Delavrancea, Lola Bobescu ori Elena Teodorini⁵⁰.

Am încercat cu această ocazie, fără a avea pretenția de exhaustivitate, o analiză a articolelor și cronicilor surprinse în revista „Arhivele Olteniei”, seria veche, și care au abordat femeia și realitățile existenței sale. Din materialele studiate am desprins eforturile acesteia de a ieși din sfera privată și de a contribui la modificările societății moderne, prin asumarea unor îndatoriri și responsabilități noi, prin finanțarea artelor, susținerea învățământului, valorificarea portului popular și a meșteșugurilor tradiționale. Punctele de vedere exprimate asupra subiectului în discuție au aparținut, în majoritate, bărbaților, care, deși au considerat că există *câteva femei de care se cuvine să ne amintim cât mai des*, femei pe care le-au

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ Idem, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul V, nr. 23/1926, p. 63.

⁴⁶ Idem, *Mișcarea culturală în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVII, nr. 97–100/1938, p. 382.

⁴⁷ Idem, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul V, nr. 25–26/1926, pp. 274–276.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ Idem, *Mișcarea culturală în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVII, nr. 97–100/1938, p. 382.

⁵⁰ Elena Teodorini a părăsit localitatea Craiova la vârsta de 14 ani, pentru a studia muzica la Milano. În localitate, aceasta a cântat în „Traviata”, „Gioconda” și „Faust”, în fața unor săli pline.

admirat pentru *generozitate, patriotism, inteligență*, nu s-au învoit ușor în fața *revendicărilor lor femeiești*.

Bibliografie

- Bucur, Doina, *Eva*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XII, nr. 69–70/1933, p. 400.
- Bucur, Doina, *Priveghere* (pp. 441–442), *Mor frunzele* (p. 449), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XIII, nr. 74–76/1934.
- Bucur, Doina, *Cântec, vioarei mele; Mătâni*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XIV, nr. 79–82/1935, pp. 457–458.
- Bucur, Doina, *Fântâna Haiducului*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVI, nr. 92–94/1937, p. 404.
- Bucur, Doina, *Sfântă Maternitate*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVII, nr. 95–96/1938, p. 116.
- Bucur, Doina, *Iarna la noi în sat*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVII, nr. 97–100/1938, pp. 369–370.
- Eftimiu, Elena, *Granița Țării Românești cu Ardealul în sec. al XVI-lea (1520)*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 29–30/1927, pp. 1–9.
- Eftimiu, Elena, *O relație a lui Radu Mihnea către Consiliul secret al Regelui Ungariei, din 1618*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 39–40/1928, pp. 413–414.
- Eftimiu, Elena, *O cronică a Moldovei la Milano*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IX, nr. 47–48/ianuarie–aprilie 1930, p. 99.
- Farago, Coca, *Primăvară* (pp. 337–338); *Voici l'automne* (p. 338), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 37–38/1928.
- Farago, Coca, *Poemă simplă pentru dragostea mea* (p. 110); *Poemă simplă pentru singurătatea* (p. 127), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XII, nr. 65–66/1933.
- Farago, Coca, *Poemă simplă* (p. 392); *Cântec în surdină* (p. 393); *Poemă simplă pentru durerea mea* (p. 401), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XII, nr. 69–70/1933.
- Farago, Coca, *Poeme pentru singurătate*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XIV, nr. 77–79/1935, p. 144.
- Fortunescu, C.D., *Elena I. Stăncescu*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 36/1928, p. 167.
- Fortunescu, C.D., *Opera poetei Elena Farago*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 37–38/1928, pp. 327–335.
- Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul I, nr. 2–3/1922, pp. 272–274.
- Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul III, nr. 13/1924, pp. 261–267.
- Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul V, nr. 23/1926, pp. 61–63.
- Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 29–30/1927, pp. 135–143.
- Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 32–33/1927, pp. 355–357.
- Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 39–40/1928, pp. 535–537.

- Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul X, nr. 56–58/1931, pp. 446–448.
- Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XV, nr. 86–88/1936, pp. 445–455.
- Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVI, nr. 89–91/1937, pp. 169–178.
- Fortunato, *Mișcarea culturală în Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVI, nr. 92–94/1937, pp. 429–442.
- Fortunato, *Mișcarea culturală în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, anul XVII, nr. 97–100/1938, pp. 381–384.
- Glogoveanu, I. Maria, *Felul cum obișnuiau să văpsească și să coloreze străbunicile noastre*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul V, nr. 28/1926, pp. 449–450.
- Glogoveanu, I. Maria, *Îmbrăcămintea din vechime la Români (bibliografie)*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 29–30/1927, pp. 162–163.
- Glogoveanu, I. Maria, *Foaia de zestre a Linții Izvoranu, fata lui Marin Butculescu, biv vel Serdar*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IX, nr. 49–50/mai–august 1930, pp. 206–207.
- Glogoveanu, I. Maria, *Foaia de zestre a Mariei Bălăceanu, căsătorită cu Const. N. Glogoveanu*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XXI, nr. 119–124/1942, p. 170.
- Glogoveanu, I. Maria, *Foaia de zestre a Masinchii Nicolae Glogoveanu, căsătorită cu Tache Filișanu*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XXI, nr. 119–124/1942, pp. 167–168.
- Glogoveanu, I. Maria, *A treia expoziție a cooperativelor din țară deschisă în Craiova la 15 august 1887*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul V, nr. 25–26/1926, pp. 286–288.
- Glogoveanu, I. Maria, *Ceva despre industria din Mehedinți și Gorj*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 32–33/927, p. 375.
- Glogoveanu, I. Maria, *Ceva despre industria în Oltenia*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 37–38/1928, p. 354.
- Negru, Monica, *Maria Butculescu-Glogoveanu și începuturile mișcării feministe din Oltenia*, în *Orizonturi culturale italo-române*, anul XI, nr. 6/iunie 2021, disponibilă online: http://www.orizonturiculturale.ro/ro_studii_Monica-Negru-7.html, site accesat, în data de 21 martie 2022.
- Paulian, Sabina, *Răvaș de toamnă* (p. 120); *Note de april* (p. 475), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VI, nr. 34/1927, p. 280.
- Paulian, Sabina, *Din umbră*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 37–38/1928, p. 335.
- Paulian, Sabina, *În fericire* (p. 529); *Securea* (p. 533), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul VII, nr. 39–40/1928.
- Paulian, Sabina, *Ielele*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IX, nr. 47–48/1930, p. 77.
- Paulian, Sabina, *Strigoitul*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IX, nr. 49–50/1930, p. 251.
- Paulian, Sabina, *Furtuni*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul IX, nr. 51–52/1930, pp. 433–434.
- Paulian, Sabina, *Noapte fără lună*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul X, nr. 53/1931, pp. 58–60.

- Paulian, Sabina, *Taina focului*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul X, nr. 54–55/1931, pp. 209–210.
- Paulian, Sabina, *Pâclă de toamnă* (p. 412); *Seară de bal* (p. 440), în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul X, nr. 56–58/1931.
- Paulian, Sabina, *Ninge pe morminte*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XII, nr. 65–66/1933, p. 109.
- Paulian, Sabina, *De câte ori am murit!...dar niciodată ca acum...; Au înflorit caișii*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XIV, nr. 77–79/1935, p. 143.
- Paulian, Sabina, *Primăvară târzie*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVII, nr. 95–96/1938, p. 118.
- Stăncescu, Elena, *Carte de reînoire a boerii*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul III, nr. 11/1924, pp 45–46.
- Theodorian-Carada, M., *Câteva craiovence din secolul al XIX-lea* în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XVI, nr. 92–94/1937, pp. 284–290.
- Theodorian-Carada, M., *Povestea Școlii de menaj C. D. Popovici*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul XV, nr. 86–88/1936, pp. 347–352.
- Vâlceanul, *Mișcarea culturală la Rm. Vâlcea*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, Anul V, nr. 25–26/1926, p. 280.
- ****Dezbaterile Adunării Deputaților*, nr. 51 din 14 aprilie 1899.

